

דף מה.

עין משפט א.

או"ח סימן רד פ"ה ז

ע"פ בסעיף הקודם

עין משפט ב.

או"ח סימן קצב פ"ה א

א. היו המסובין שלשה חייבים בזימון ^ה שאומר אחד מהם נברך שאכלנו משלו, והם עונים ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו ^א, והוא חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו ^ב.

א. ב. גם אם הם ד' טוב יותר לומר נברך שאכלנו כדי לכלול עצמו ולא "ברכו" ^ג שאכלנו משלו.

א. ג. אם הם עשרה ^ד צריך להזכיר שם ה' שאומר נברך אלהינו וכו' והם עונים ברוך אלהינו שאכלו משלו. ואין לומר לאלהינו בלמ"ד ^ה.

א. ד. בין שיהיו עשרה או מאה או אלף או יותר כך הם מברכים ואין

ה. ובפתח הדביר אות ד' כתב דברכת הזימון מן התורה אפי' בג', אבל היפה ללב אות א' כתב דבג' הוא מדרבנן אבל בעשרה שיש הזכרת ה' מן התורה, וי"א דגם בעשרה הוא מדרבנן, ועיין בכה"ח אות א'. ושם מש"כ בשם הזוהר בענין אמירת הזימון. וְאִם הֵבֵן מְבָרֵךְ יֹאמֵר בְּרִשׁוֹת אֲבִי מוֹרִי וְאִם יֵשׁ כֹּהֵן יֹאמֵר בְּרִשׁוֹת הַכֹּהֵן, ועיין בכה"ח אות ב' דבשבת נוהגין להוסיף ברשות שבת מלכתא, ובסוכה מוסיפין ברשות ז' אושפיזין עילאין קדישין, וכ"כ הבן איש חי. ואין מזמנין אלא על הפת לדינא וכ"מ מדברי הזוהר פ' בלק דף קפ"ו ע"ב, ובשער המצות פ' עקב.

א. וא"צ לומר ובטובו "הגדול" חיינו, כה"ח אות ז'.

ב. ואין לומר ברוך הוא וברוך שמו גם בעשרה שמזמנים בשם דשב ואל תעשה עדיף, כה"ח אות ח'.

ג. ובברכות ק"ש שאומר "ברכו" את השם, שם שאני כיון שאומר המבורך כולל בזה עצמו לא כן בזימון בבהמ"ז.

ד. ואם טעה המזמן ואמר אלהינו בלי עשרה העונים יענו בלי שם והוא חוזר אחריהם ג"כ בלי שם.

ה. דלגבי ברכה לא נאמר בלמ"ד דכתיב "ברכו עמים אלהינו".

משנים מנוסח זה, וכל האומר "מטובו" ^ו או במקום חיינו "חיים" הרי זה עם הארץ.

עין משפט ד. או"ח סימן קצט פ"א

א. השמש שאכל כזית מצטרף לזימון ^ז.

עין משפט ה. או"ח סימן קצט פ"ב

ב. כותי ^ח בזה"ז הרי הוא כעכו"ם ואין מזמנין עליו.

עין משפט ו. או"ח סימן קצו פ"א

א. אכל דבר איסור ^ט אפי' אינו אסור אלא מדרבנן אין מזמנין עליו, ואין מברכין ^י על הדבר לא בהתחלה ולא בסוף ^כ.

ו. דמשמע רק מטובו ולא כל טובו וע"כ הוא טועה, וגם במילת חיים במקום חיינו מוציא עצמו מן הכלל.

ז. אע"פ שהולך ובא מצטרף הגם שאינו קובע מקום לסעודתו, והטעם שדרך אכילתו בכך.

ח. רש"י קידושין ע"א ע"א ובחולין ו' ע"א. וה"ה הקראים אינם משלימין מנין ואין מצטרפין לקדיש ולתפלה ולזימון כ"כ הרמב"ם ובשו"ת פאר הדור סי' מ"א.

ורשע בפרהסיא וכ"ש מומר אין מזמנין עליהם, מ"א ס"ק ב'.

ט. דברכות מ"ה, ומשמע מהב"י דה"ה בגזל חיטים וטחנם ואפה מהם פת אפי' שקנאן בשינוי אינו מברך עליהם לא בתחלה ולא בסוף, אבל הב"ח כתב דכיון שקנאה חייב לברך, אבל בגזל לחם או מצה אסור לו לברך בתחלה אבל בסוף יכול לברך, וכן דעת המ"א. וכיון שיש מחלוקת בזה, לענין ברהמ"ז שהיא מן התורה יש לברך כדי שלא יהיה מוסיף חטא על פשע ויש לו להרהר בתשובה קודם הברכה ויכוון לתת דמים לבעלים, אבל ברכה ראשונה לא יברך אלא יהרהר הברכה בלבד. ואם קנה אותו בשינוי ואח"כ לקחו אותו אחרים גם הב"י מודה דיברך וכן אם קנה אותו ביאוש אפי' לחם אפוי ואח"כ לקחו אותו אחרים לד"ה מברך בתחלה ובסוף, כה"ח אות ב'.

י. בט"ז ס"ק א' כתב דאם אכל האיסור בשוגג יברך אחריו, ובתשובת כתב סופר סי' כ"ב העלה דלא יברך עליו.

כ. דהוי מצוה הבאה ע"י אכילת איסור שהיא עבירה, לבוש.

גם באכל ספק איסור תורה אין לברך עליו, אבל אכל ספק איסור מדרבנן מברכין עליו, כה"ח אות ה'.

מי שאכל פת שנילושה בחלב או בשומן שאסור לעשות כן מדרבנן שמא יבא לאכלו עם בשר או השומן עם חלב לא מקרי איסור שלא לברך עליו, כ"כ ברע"א, אך כיון שיש חולקים יהרהר בתשובה על מה שעשה, ויברך. כה"ח אות ז'.

עין משפט ז. אור"ח סימן קצט סעיף ד

ה. ד. גר שמל ולא טבל ל אין מזמנין עליו, אבל גר גמור מזמנין עליו, ויכול לברך ולומר על שהנחלת לאבותינו.

עין משפט זז. אור"ח סימן קצט סעיף ו

ה. ו. נשים וקטנים אין מזמנין עליהם מ אבל מזמנין לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם נ, ולא יזמנו נשים ועבדים ביחד משום פריצות.

עין משפט ט. אור"ח סימן קפד סעיף ו

ה. ו. שיעור האכילה לברך עליה ברהמ"ז זה בכזית פ.

אור"ח סימן קצו סעיף ד

ה. ו. אין מזמנים על מי שאכל פחות מכזית.

עין משפט י. אור"ח סימן קכד סעיף יב

יב. יד. העונה אמן לא יגביה קולו יותר מן המברך ע.

עין משפט כ. אור"ח סימן קמה סעיף א

א. א. בימי חכמי הגמ' היו נוהגים לתרגם כדי שיבינו העם פ. ואין הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד, ואין הקורא רשאי

- ל. ואם טבל לפני שמל הדבר בספק ועיין ביו"ד סי' רס"ח סעיף א', וברמ"א שם ב' דעות.
 מ. ודלא כמי שהיה מורה לצרף אשה לזימון.
 נ. דהוי דבר שבקדושה, ואינו אלא בעשרה אנשים גדולים ובני חורין, ב"י.
 ס. שהוא חצי ביצה כמ"ש בס"י תפ"ו. מי שאכל חצי כזית פת ונמלך וחזר ואכל חצי כזית פת בתוך אכילת פרס שזה כדי אכילת ג' ביצים מתחילת האכילה הראשונה עד סוף האכילה השניה יברך ברכת המזון כיון שיש שיעור אכילה במעיו, כה"ח אות מ"א.
 ע. וי שנאמר "גדלו לה" אתי ונרוממה שמו יחדיו" מגמ' ברכות מ"ה ע"ב. אך אם הצבור מצומצם ועושה זאת לעורר אותם לענות מותר להגביה קולו, שם אות ס"ג.
 פ. מגילה כ"ג.

להגביה קולו ז יותר מן המתורגמן וכן אין הקורא רשאי לסייע למתורגמן שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה ק.

עין משפט ל.מ. או"ח סימן קצג סעיף א

א. שנים שאכלו הגם שאחד פוטר את חבירו בברכת המזון, מצוה שכל אחד יברך ברכת המזון לעצמו ר אם יודעים לברך.

אם אחד יודע והשני אינו יודע לברך ומבין לשון הקודש מברך היודע ויוצא השני וצריך לכוון מלה במלה לכל מה שאומר חבירו המוציא ודי חובה ש, אבל אם אינו מבין אינו יוצא בשמיעה ת.

ב. ג' שאכלו אינם רשאים ליחלק, ושנים שאכלו מצוה שיחזרו אחר שלישי שיצטרף עמם לזימון.

ג. ד' או ה' אסור להם להתחלק שכלם נתחייבו בזימון, ששה נחלקים א עד עשרה, ומעשרה אין נחלקים כיון שנתחייבו זימון בשם עד שיהיו עשרים, ואז יכולים להתחלק אם ירצו.

ד. מצוה לחזר אחר עשרה ב. היו רבים מסובין יחד ואינם יכולים

ז. שנאמר "משה ידבר והאלהים יעננו בקול" בקולו של משה, ברכות מ"ה ע"א, מ"א ס"ק א'. וכתב הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות תפלה דלא כל המקראות מתרגמין אותם, ע"ש.

ק. ומטעם זה החזן לא יתרגם ואברהם זקן לחתן אלא אחר יאמר התרגום שלא יאמרו שתרגום כתוב בס"ת, אך אם אין אחר יכול החזן גם לתרגם, כה"ח אות ד'.

ר. ברכות מ"ה. והטעם דבברכת המזון כל אחד יברך לעצמו משום שזה מצוה מן התורה ועוד טעם שאחרי שגמרו לאכול בטלה הקביעות ונחלקים זה מזה וע"כ כל אחד מברך לעצמו, ועיין בכה"ח אות א'.

ש. אפי' שיודע לברך בלשון לעז ובלשון הקודש אינו יודע אך מבין אותו, יותר טוב לשמוע בלשון הקודש מאחר ויכוון לצאת י"ח.

ו. ולדעת רש"י יוצא בלשון הקודש אע"פ שאינו מבין, והב"ח כתב דהמנהג כדברי רש"י, ועיין בכה"ח אות ב'.

ת. אבל המברך בעצמו אע"פ שאינו מבין יוצא כ"כ הלבוש, ועיין בכה"ח אות ד'.

א. אך מצוה מן המוכח ברוב עם הדרת מלך, ב"ח, והט"ז בס"ק ג' כתב דאין בזה משום ברוב עם.

ב. וי"ח היינו אם יש כבר ט' מצוה לחזר אחר עשירי, ואפשר גם שבעה מצוה עליהן לחזר אחר ג' אבל אם יש ו' אין מצוה עליהם לחזר אחר ד', כה"ח אות ט'.

לשמוע ברכת הזימון מפי המברך ^א ואינם רשאים להתחלק לחבורות של עשרה כי אז בעה"ב יקפיד עליהם, יכולים להתחלק לחבורות של ג' ג' ^ד ולברך בלי שם כדי שלא ישמע בעה"ב וזה עדיף מאשר שלא יצאו ידי חובת זימון, שהרי אינם יכולים לשמוע מפי המברך.

או"ח סימן קע סעיף כא

כא. השמש שהיה משמש על שנים, הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות. היה משמש על שלושה, אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות.

דף מה:

עין משפט א.

או"ח סימן קצט סעיף ו

עיין לעיל דף מה. עין משפט ח.

עין משפט ב.

או"ח סימן ריג סעיף ב

ב. אין המברך מוציא אחרים אלא א"כ יאכל וישתה עמהם ^ה, ואז יוצאין בשמיעתן ^ו כשמכוונים ואפי' לא ענו אמן ^ז.

עין משפט ג ד.

או"ח סימן קצד סעיף ב

ב. שלשה שאכלו ויצא אחד מהם בחוץ קוראים לו ומודיעים לו שרוצים לזמן כדי שיכוון ויצטרף עמהם ויענה ברכת הזימון ^ח, ויוצאים ידי חובתן אע"פ שאינו בא ויושב עמהם, וכל זה בשלשה אבל

ג. וע"כ לכתחלה יתנו לזמן למי שקולו חזק, כה"ח אות י"א.

ד. וכן"ש אם צריכים ללכת לדבר מצוה דרשאים להתחלק לג' ג', מ"א ס"ק ז'. אך טוב להחמיר אם אינו לצורך גדול.

ה. עיין בסי' קס"ז ובכה"ח שם אות כ"ז, ואות קכ"ז.

ו. אם שמע הברכה מקטן שהוא בר חינוך יצא שהברכות מדרבנן, כה"ח אות י"ט.

ז. ומ"מ צריך להזהר לענות אמן.

ח. והיינו ששומע קולן ע"כ מזמנין עליו, ועיין בכה"ח אות י'. ומשמע דוקא שעונה עמהם, כה"ח אות י"ב.

בעשרה שמזכירים שם אינם מצטרפין עד שיבא וישב עמהם.

עין משפט ה. או"ח סימן קצג סעיף א
עין לעיל דף מה. עין משפט ל.מ.

עין משפט ו. או"ח סימן ר סעיף א

א. שלשה שאכלו כאחד אחד מפסיק לשנים^ט ועונה עמהם ברכת הזימון ואפי' לא רצה להפסיק מזמנין עליו בין עונה בין אינו עונה. אבל שנים אין מפסיקין לאחד הלכך אין חיוב זימון חל עד שיתרצו שנים^י להפסיק ולברך. ואחד אינו רשאי לברך ולצאת לשוק מאחר שנתחייב בזימון^כ, ואיך יברך בלי זימון.

עין משפט ז. או"ח סימן קצד סעיף א

א. שלשה שאכלו כאחד ושכחו^ל לזמן וברך כל אחד לעצמו בטל מהם הזימון ואין יכולים לזמן למפרע. ה"ה אם ברכו שנים מהם, אבל אם אחד ברך^מ השנים יכולים לזמן עם השלישי ואע"פ שכבר ברך^נ

ט. ואם אינו מפסיק הוא אינו יוצא ידי זימון.
אם היו ה' בחבורה והפסיק אחד לשנים מהם לזמן, שוב לא יכול לזמן עם השנים האחרים דפרח הזימון מכולם, אבל אם בא אחר מן השוק והצטרף לשנים האחרים הנשארים שלא שמעו זימון ואכל עמהם מצטרף להם, כה"ח אות ה'.
י. אבל אם היה אביהם או רבם חייבים להפסיק לכבוד אביהם או רבם, ברכי יוסף אות ב', וכה"ח אות ח'.
כ. אבל לדבר שנחוק מאוד יש מתירים לו לברך ולצאת, כה"ח אות ט'. ויש אופנים שאם עשה תנאי לפני אכילתו שיוכל לברך. עי' בכה"ח שם.
ל. וכ"ש אם במזיד לא זימנו דהפסידו שאין זימון למפרע, ב"ח.
מ. ה"ה אם הזיד מזמנין עליו, ב"י וברכי יוסף.
נ. דלא גרע מאכל עמהם כזית ירק וכאן עדיף שאכל פת, מ"א ס"ק א'. ומשמע דאפי' ברך כל ברכת המזון.
ואפי' אם היו ו' וקדמו ד' ובירכו השניים האחרים יכולים לזמן עם אחד שכבר בירך, כה"ח אות ד'.
ו. ואם שנים אכלו פת והשלישי שתה רביעית וקדם אחד שאכל פת ובירך אין יכולים לזמן עליו כיון שנשארו רק אחד שאכל פת שחייב בזימון. וה"ה אם אכלו שני גדולים ואחד

יכול לומר ברוך שאכלנו משלו והם יוצאים ידי חובת זימון, אבל לא הוא, שאין זימון למפרע.

הגה: ואם אחד זימן עם אחרים ^ב אף שנים הנשארים אינם יכולים לזמן איתו ^ע.

עין משפט זז. או"ח סימן קצה סעיף א

א. שלשה שאכלו ומברכים ונכנס אחר שלא אכל, אם נכנס כשאומר המברך "נברך שאכלנו משלו" עונה אחריו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד ^ב, אבל אם נכנס כשאחרים עונים עונה אחריהם אמן ^ג, כמו בכל הברכות שאדם שומע שעונה אמן.

ואם הם עשרה אומר ברוך אלהינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד ^ד, אחרי המברך ^ה.

ה"ה אם היה שם כשגמרו לאכול ולא אכל עמהם עונה כן אחרי המברך ואחר העונים.

עין משפט ט. או"ח סימן קפה סעיף א

א. אחר שחתם בונה ירושלים יענה אמן אחר ברכת עצמו משום שהוא

קטן וקדם אחד מהגדולים ובירך אין מזמנין דקטן שמצטרף אינו אלא לסניף בעלמא, כה"ח אות ה'.

וואם היו עשרה ושכח אחד מהם וברך כיון שיש הזכרת השם יש להסתפק אם יכולים לזמן בשם, ועיין בכה"ח אות ו'.

ס. פי' וגם בירך, אבל זימן לבד יכולים השניים לזמן עליו, כה"ח אות ז'.

ע. אבל עם אחד מן השוק יכולים לצרף אם יאכל ירק או דבר מה.

פ. ברכות מ"ה. אבל אינו עונה אמן אחר המברך שאין זו ברכה אלא הזמנה.

צ. ה"ה אם נכנס כשהמזמן חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו שעונה אמן שזו ברכה, וכן הסכימו האחרונים ודלא כה"ט"ז, כה"ח אות ג'.

ק. ואם הם בסעודת חתן וכלה מוסיף אחרי לעולם ועד "שהשמחה במעונו", שם אות ד'.

ואם הספיק לאכול כזית עונה עמהם כמו כולם.

ר. ואמן אחר העונים.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

סיום הברכות מן התורה ^ש, דברכת הטוב והמטיב מדרבנן ^ת.

או"ח סימן רטו סעיף א

א. אין אדם עונה אמן אחר ברכתיו אלא אחר שתי ברכות או יותר ^א שהם סוף ברכות. ונהגו לענות אמן אחר יהללוך בהלל ^ב ואחר ישתבח.

הגה: וי"א דאין עונים אמן אלא אחר ברכת בונה ירושלים בבהמ"ז ^ג, וכן המנהג.

ובמקום שנהגו לענות אחר ישתבח ואחר יהללוך יענה ג"כ אחר שומר את עמו ישראל לעד ^ד.

עין משפט י. או"ח סימן קפח סעיף ב

ב. יאמר אמן זה בלחש שלא ירגישו שברכת הטוב והמטיב אינה מן התורה ויזלזלו בה ^ה.

הגה: ודוקא שהמברך לבד ואין אחרים שעונים אמן על שאר ברכות אבל ביש אחרים שמזמנים עמו אינו ניכר אם יענה בקול, והמנהג במדינות אלו לאומרו בקול רם אפי' המברך עצמו כשמזמנים.

ש. ברכות מ"ה.

ת. וטוב שלא להפסיק גם בהרחמן עד סיום עושה שלום במרומו.

א. ברכות מ"ה. ולפ"ז יש לענות אמן אחר ברכתיו בהפטרה וקצת נוהגין כן, כה"ח אות א'. וברכות התורה הגם שהם ב' ברכות רצופות כיון ששניהם על התורה נחשבים כאחת, כה"ח אות ב'.

ב. כיון שאסור להפסיק בהלל נחשבת הברכה הראשונה והשניה כשתי ברכות סמוכות, וה"ה שאסור להפסיק בפסוקי דזמרה ולכן ברוך שאמר וישתבח סמוכות זו לזו.

ואחרי גאל ישראל דשחרית לא נהגו לענות אמן משום דהוי הפסק ע"פ הזוהר, ב"י.

ג. כדי להפסיק בין ברכות מן התורה לברכה מדרבנן, ב"י, וט"ז ס"ק א'.

ד. וכן אחר הפורס סוכת שלום בערבית בליל שבת.

ה. וְלִדְעַת מִרְיָן אֵין חִילוּק בֵין כְּשִׁמְבֵרְךְ לְעַצְמוֹ וּבֵין כְּשִׁמְבֵרְךְ לְהוֹצִיא אַחֲרָיִם תְּמִיד יֵשׁ לְאוֹמְרוֹ בִלְחֹשׁ.

ולא יענה אמן מיד אלא ימתין מעט ופחות מכדי דיבור, מרש"ל, כה"ח אות ג'.